

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ІОБ НААН
Олексій АЛФЬОРОВ

« 16 » червня 2026

ВИСНОВОК ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Черненко Дмитра Сергійовича «Елементи технології вирощування ріпи в умовах Західного Полісся України», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 20 «Аграрні науки і продовольство» за спеціальністю 201 «Агрономія»

ВИТЯГ

з протоколу № 3 від 10.06.2026 р. розширеного засідання відділу новітніх технологій вирощування овочевих і баштанних культур Інституту овочівництва і баштанництва НААН

ПРИСУТНІ:

Алфьоров О. І., доктор техн. наук, професор, Кондратенко С. І., доктор с.-г. наук, с.н.с.; Вітанов О.Д., доктор с.-г. наук, професор; Сергієнко О.В., доктор с.-г. наук, с.н.с.; Шабетя О.М., доктор с.-г. наук, с.н.с.; Мельник О.В., доктор с.-г. наук, с. н.с.; Івченко Т.В., доктор с.-г. наук, професор; Чаюк О.О., кандидат с.-г. наук; Баштан Н. О., кандидат с.-г. наук, с.д.; Терьохіна Л. А., кандидат с.-г. наук, с.н.с.; Крутько Р.В., кандидат с.-г. наук; Мірошніченко Т. М., кандидат с.-г. наук; Рудь В.П., кандидат екон. наук, с.н.с.; Даценко С.М, кандидат с.-г. наук; Михайлін В.І., кандидат с.-г. наук; Солдатенко О.В., кандидат с.-г. наук; Марусяк А.О., доктор філософії; Гурін М.В., кандидат с.-г. наук, Куц О.В., доктор с.-г. наук, с.н.с.

СЛУХАЛИ:

1. Повідомлення здобувача Черненка Дмитра Сергійовича за матеріалами дисертаційної роботи «Елементи технології вирощування ріпи в умовах Західного Полісся України», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 Агрономія.

Тему дисертаційної роботи Черненко Д.С. у редакції «Елементи технології вирощування ріпи в умовах Західного Полісся України» затверджено на засіданні Вченої ради Інституту овочівництва і баштанництва НААН (Протокол № 12 від «23» грудня 2025 р.). Наукові керівники – Куц Олександр Володимирович, доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник та Сергієнко Оксана Володимирівна, доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник.

Запитання до здобувача ставили:

- 1) Івченко Т.В., доктор с.-г. наук, проф.: Чи корелюють зміни урожайності ріпи за різних елементів технології в середньому за роки досліджень з урожайностями по окремих роках? Чому впровадження проводилися не тільки в зонах Полісся, а також ще і в зоні Лісостепу України? Обробку проти шкідників біопрепаратами проводили з урахуванням порогу шкодочинності?
- 2) Вітанов О.Д., доктор с.-г. наук, проф.: Чому в дослідженнях для контролювання шкодочинних організмів в посівах ріпи вибрано саме такі біопрепарати? В практичних рекомендаціях мікробні препарати для оптимізації живлення рослин Ви пропонуєте використовувати в бакових сумішах чи окремо?
- 3) Кондратенко С.І., доктор с.-г. наук, с. н.с.: Чи досліджували можливість конвеєрного надходження продукції ріпи за різних строків висіву насіння різних сортів?
- 4) Рудь В.П., к. екон. н., с.н.с.: За розрахунку економічної ефективності різних елементів технології вирощування ріпи використано ціни якого року? Чи

враховано всі витрати на вирощування ріпи (оплата праці, матеріали, витрати на зрошення, податки, накладні витрати)?

Здобувач надав ґрунтовні відповіді та пояснення на питання, задані членами розширеного засідання відділу.

В обговоренні дисертаційної роботи прийняли участь: Вітанов О.Д., д. с.-г. н., професор; Івченко Т.В., д. с.-г. н., професор; Кондратенко С. І., доктор с.-г. наук, с.н.с.; Мельник О.В., доктор с.-г. наук, с. н.с., Куц О.В., доктор с.-г. наук, с.н.с., Сергієнко О.В., доктор с.-г. наук, с.н.с.

УХВАЛИЛИ:

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації**

ЧЕРНЕНКО Дмитра Сергійовича на тему «Елементи технології вирощування ріпи в умовах Західного Полісся України», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство» за спеціальністю 201 «Агрономія»

Обґрунтування вибору теми дослідження. У дисертаційній роботі розглядається актуальне питання щодо елементів технології вирощування ріпи в умовах Західного Полісся України, що забезпечує підвищення продуктивності овочівництва, зниження хімічного навантаження на агробіоценози, посилення процесів відтворення родючості ґрунтів та впровадження енергоощадних технологічних рішень.

Одним із головних чинників обмеження продуктивності овочевих культур є поширення комплексу шкідників, хвороб та інших стресових факторів, здатних суттєво знижувати врожайність і погіршувати якість продукції. Традиційне застосування хімічних засобів часто призводить до накопичення токсичних метаболітів у ґрунті та продукції, порушення екологічної рівноваги агроценозів, розвитку резистентності у шкідливих організмів та зниження біологічної

активності ґрунту. У зв'язку з цим актуальним стає впровадження біологічного захисту рослин, який ґрунтується на використанні природних механізмів регулювання чисельності шкідливих організмів та застосуванні біологічних препаратів на основі корисних мікроорганізмів та продуктів їх життєдіяльності. Важливою перевагою біопрепаратів є їх комплексна дія (окрім захисту від шкодочинних організмів, вони часто діють як стимулятори росту рослин, активізують процеси живлення рослин, підвищують стійкість до стресових факторів).

Зі зростанням вартості мінеральних добрив та дефіциту класичних органічних добрив актуальним стає пошук альтернативних рішень щодо оптимізації живлення рослин та стимуляції ростових процесів. Основною альтернативою традиційним мінеральним і органічним добривам є застосування мікробних препаратів, до складу яких входять асоціативні азотфіксувальні, фосфор- та каліймобілізувальні мікроорганізми, а також бактерії-продуценти фітогормонів і біологічно активних речовин. Перспективним напрямом є також використання біодобрив, створених на основі гумінових сполук. Але ефективне їх застосування базується на чіткій параметризації даних технологічних підходів з врахуванням біологічних та сортових особливостей вирощування овочевих рослин, в т.ч. і ріпи.

З огляду на сучасні вимоги до біологізації агропромислового виробництва, дослідження ефективності мікробних препаратів для оптимізації живлення та біологічних засобів захисту овочевих рослин є важливим науковим та практичним завданням, спрямованим на підвищення продуктивності, збереження родючості ґрунтів, підвищення економічної ефективності та отримання екологічно безпечної продукції. Розробка вказаних технологічних підходів дозволить впровадити не тільки органічні, а також й інтегровані технології вирощування ріпи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження за темою дисертаційної роботи реалізовано впродовж 2023–2025 років у відповідності до тематичного плану науково-дослідних робіт Інституту

овочівництва і баштанництва НААН за завданням 20.00.02.13.П «Розроблення біоадаптивних елементів технології вирощування ріпи в умовах Західного Полісся України» (номер державної реєстрації 0124U000743).

Мета і завдання дослідження. Метою даної роботи є теоретичне обґрунтування та розробка елементів технологій вирощування ріпи в умовах Західного Полісся України.

Для досягнення поставленої мети вирішувалися наступні завдання:

1. Дослідження ефективності строків сівби ріпи різних сортів в умовах Західного Полісся України за рядом критеріїв (тривалість міжфазних періодів, біометричні параметри рослин, урожайність, біохімічний склад коренеплодів та економічні показники).

2. Встановлення кореляційних залежностей між біометричними параметрами рослин, тривалістю вегетаційного періоду та урожайністю ріпи різних сортів.

3. Розробка систем оптимізації живлення рослин ріпи з використанням мікробних препаратів різної функціональної дії для органічних та інтегрованих технологій вирощування.

4. Визначення особливості поширення та розвитку пероноспорозу в технології вирощування ріпи з використанням фунгіцидів та біопрепаратів.

5. Дослідження ефективності біопрепаратів для контролю чисельності хрестоцвітої блішки в посівах ріпи та визначення їх біологічної ефективності.

6. Обрахування економічної ефективності розроблених елементів технології вирощування ріпи в богарних умовах Західного Полісся України.

Об'єкт досліджень: біологічні процеси, які відбуваються у рослинах ріпи під дією погодних умов та технологічних заходів вирощування (сортіві особливості, строки висіву насіння, система оптимізації живлення, біологічних захист рослин від шкідників та хвороб).

Предмет дослідження: елементи технології вирощування ріпи; показники росту рослин, урожайність коренеплодів ріпи; окремі показники біохімічного складу продукції залежно від сортових особливостей рослини;

біологічна ефективність препаратів інсектицидної та фунгіцидної дії; економічні параметри вирощування.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у обґрунтуванні ряду елементів технології вирощування ріпи, що забезпечують зниження хімічного навантаження на агробіоценози, максимальну реалізацію господарсько-біологічного потенціалу рослини, істотне підвищення якості продукції:

Уперше:

- виявлено для умов Західного Полісся України закономірності формування урожайності ріпи на рівні 21,3-24,5 т/га за різних елементів технології (строки висіву насіння, системи оптимізації живлення, захист рослин від шкідників та хвороб);

- досліджено зміни біометричних параметрів сортів ріпи за висіву насіння в різні строки з встановленням кореляційного зв'язку показників з рівнем урожайності коренеплодів ($r = 0,91-0,96$);

- визначено комплексну дію поєднання сортів ріпи з іншими елементами технології (строки висіву насіння, система оптимізації живлення, захист від шкочинних організмів);

- встановлено ефективність оптимізації живлення рослин з використанням мікробних препаратів (Азотохелп та Органік баланс) та гумінових добрив Гуміфренд, що не поступається системам удобрення з мінеральними добривами;

- досліджено особливості поширення та розвитку пероноспорозу в посівах ріпи та зазначено ефективність використання біопрепаратів Фітоцид-р та Мікохелп (31,1-89,6 %);

- встановлено ефективність використання біопрепаратів Бітоксисацілін-БТУ та Актоверм формула для контролювання чисельності хрестоцвітої блішки ріпи (біологічна ефективність 37,7-68,4 %);

- здійснено економічне оцінювання розроблених елементів технології вирощування ріпи (сорт, строки висіву насіння, системи оптимізації живлення, захист рослин від шкідників та хвороб).

Удосконалено:

- елементи технології вирощування ріпи для органічних та інтегрованих підходів господарювання з використанням мікробних препаратів різної функціональної дії.

Набули подальшого розвитку:

- наукові положення щодо закономірностей росту й розвитку рослин ріпи, а також формування урожайності та якості продукції в залежності від сортового асортименту, строків висіву насіння та використання мікробних препаратів різного спрямування.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці ключових елементів технології вирощування ріпи, що ґрунтуються на використанні оптимальних строків висіву насіння для різних сортів, мікробних препаратів для оптимізації живлення та контролю основних шкочинних організмів із застосуванням засобів для органічних та інтегрованих підходів вирощування культури.

Доведено ефективність висіву насіння ріпи в умовах Західного Полісся в другій-третьій декадах квітня, що забезпечує урожайність різних сортів на рівні 25,8-29,1 т/га та підвищення в коренеплодах ряду біохімічних показників (вміст крохмалю, сухої речовини).

Розроблені системи оптимізації живлення рослин ріпи для органічних та інтегрованих технологій вирощування з використанням мікробних препаратів та добрив забезпечують отримання урожайності на рівні 24,8-25,2 т/га, накопичення біологічно активних речовин в продукції за умови відтворення родючості ґрунту.

Розроблено спосіб контролю пероноспорозу ріпи з використанням біопрепаратів Фітоцид-р та Мікохелл, що забезпечує високу біологічну ефективність 59-89 % та збереження урожайності.

Розроблено елементи захисту рослин ріпи від хрестоцвітої блішки з використанням біопрепаратів Бітоксидацид-БТУ та Актоверм формула, що істотно не поступалися дії синтетичних інсектицидів та можуть бути впроваджені в органічних та інтегрованих технологіях вирощування культури.

Основні наукові розробки, отримані в рамках дисертаційного дослідження, використано для написання науково-практичних рекомендацій «Адаптивна технологія вирощування ріпи в умовах Західного Полісся» та впроваджено в господарствах Волинської, Чернігівської, Харківської та Полтавської областей на площі 13,5 га, а також в освітній процес кафедри плодоовочівництва і зберігання продукції рослинництва Державного біотехнологічного університету (дисципліни «Овочівництво» та «Органічне овочівництво»).

Особистий внесок здобувача. Особистий внесок здобувача полягає у розробленні програми досліджень, обґрунтуванні методологічних підходів до їх виконання, аналізі та узагальненні вітчизняних і зарубіжних наукових джерел за темою дисертаційної роботи. Автором самостійно визначено мету, завдання, об'єкти та методи досліджень, проведено польові й лабораторні експерименти, здійснено статистичну обробку отриманих результатів та їх наукову інтерпретацію. На основі проведених досліджень сформульовано основні наукові положення, висновки та практичні рекомендації. Результати роботи опубліковано у наукових виданнях одноосібно та у співавторстві. У спільних публікаціях здобувачеві належить від 20 до 75 % внеску, який включає розроблення наукової концепції досліджень, планування та проведення експериментів, аналіз і узагальнення результатів, підготовку матеріалів до друку. Впровадження результатів досліджень у виробництво та їх виробничу перевірку здійснено за безпосередньої участі здобувача.

Перелік публікацій за темою дисертації. Основні положення дисертації викладено у 13 наукових працях: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 7 матеріалів конференцій, одні науково-практичні рекомендації.

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Хареба В.В., Черненко Д.С. Вирощування ріпи у відкритому ґрунті за різного строку сівби насіння. *Сільське господарство та лісівництво*. 2025. №36. С. 159-173. <https://doi.org/10.37128/2707-5826-2025-1-12>

2. **Chernenko D.**, Shapko M., Molchanov, Y., Kuts, O., Bolokhovskiy V. Effectiveness of using biopreparations with associative nitrogen-fixing microorganisms in vegetable growing. *Vegetable and Melon Growing*. 2025. Vol. 77. P. 82-92. <https://doi.org/10.32717/0131-0062-2025-77-82-92>.

3. **Chernenko D.S.**, Shapko M.O., Desyaterik A.O., Yakovenko V.O., Kuts O.V., Semenenko I.I., Bolokhovskiy V.V. Efficiency of using humin fertilizers in vegetable growing. *Vegetable and Melon Growing*. 2025. Vol. 78. P. 72-83. <https://doi.org/1032717/0131-0062-2025-78-72-83>

4. Kuts O., Chernenko D. Turnip yield in open soil conditions in Polissya under different plant protection systems. *Scientific Reports of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*. 2026. Vol. 22. № 1. P. 87-99. <https://doi.org/10.31548/dopovidi/1.2026.87>.

5. Куц О.В., **Черненко Д.С.** Використання біопрепаратів для оптимізації живлення рослин ріпи. *Аграрні інновації*. 2025. № 34. С. 102-107. <https://doi.org/10.32848/agrар.innov.2025.34.13>

Тези, матеріали конференцій, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Хареба В.В., Куц О.В., Хареба О.В., **Черненко Д.С.** Продуктивність ріпи за використання біопрепаратів Азотофіт і Фітоцид. *Біологічний метод захисту рослин: досягнення і перспективи: матеріали міжнар. наук. конф. (Одеса, 4–5 жовтня 2022 р.)* [Електронне видання] // Інформаційний бюлетень ІТІ «Біотехніка» НААН. 2022. 1. С. 145-147.

7. **Черненко Д. С.** Особливості вирощування ріпи у відкритому ґрунті. *Продовольча безпека України в умовах війни і післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри. Міжнародний форум : доповіді учасників міжнародної науково-практичної конференції, 01-02 червня 2023 р., м. Миколаїв / Міністерство освіти і науки України ; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 176-178.*

8. **Черненко Д.С.**, Хареба В.В., Куц О.В. Ефективність біопрепаратів за вирощування ріпи. *Основні, малопоширені і нетрадиційні види рослин – від*

вивчення до освоєння: *Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (у рамках IX наукового форуму «Науковий тиждень у Крутах – 2024», 13-14 березня 2024 р., с. Крути, Чернігівська обл.) / ДС «Маяк» ІОБ НААН. Обухів: Друкарня ФОП Гуляєва В.М., 2024. Т. 3. С. 210-215.*

9. **Черненко Д.С.**, Хареба В.В., Куц О.В. Ефективність застосування біофунгіцидів за вирощування ріпи. *Сучасні підходи до вирощування, переробки і зберігання продукції рослинництва : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 21-22 березня 2024 р.).* Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 53-57.

10. Hareba V. V., Kuts O. V., **Chernenko D. S.** Turnip yield in ground depending on the use of insecticides of different origin of western Palissy of Ukraine. *Development of the agricultural sector, food and veterinary medicine in Ukraine and EU countries* (December 25–26, 2024. Riga, the Republic of Latvia) : International scientific conference. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2024. P. 37-40.

11. **Черненко Д. О.**, Хареба В.В. Вирощування ріпи у відкритому ґрунті за різного строку сівби насіння. *Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Інноваційні технології в садівництві, овочівництві і виноградарстві», 25 березня 2025 року.* Кам'янець-Подільський: ЗВО «Подільський державний університет», 2025. С. 68-72.

12. **Черненко Д.С.**, Хареба В.В., Куц О.В. Ефективність використання мікробних препаратів в органічних технологіях вирощування ріпи. *Теоретичні і практичні аспекти розвитку галузі овочівництва в сучасних умовах: матеріали VIII міжнародної науково-практичної конференції (21 травня 2025 р., сел. Селекційне Харківської обл.) / Інститут овочівництва і баштанництва НААН. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2025. С. 158-161.*

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

13. Пузняк О.М., Черевко Т.В., Куць Р.О., Ігнатійчук Т.С., **Черненко Д.С.** Адаптивна технологія вирощування ріпи в умовах Західного Полісся: *науково-практичні рекомендації.* Волинська державна сільськогосподарська дослідна станція ІСГ Карпатського регіону НААН. 2025. 27 с.

Визнати науково обґрунтованими такі висновки:

1. Найбільш скоростиглим сортом виявився сорт Золота куля, для якого тривалість вегетаційного періоду в залежності від строку висіву насіння становила 46-58 дні. У сортів Гейша та Золота куля зазначено збільшення тривалості вегетаційного періоду за пізніх строків сівби, тоді як для сортів Пурпурна та Пуруплепоп за висіву насіння в другу та третю декаду травня тривалість вегетаційного періоду є значно меншою, ніж для сортів Гейша та Золота куля.

Пізні строки висіву ріпи в умовах Західного Полісся зумовлюють подовження тривалості вегетаційного періоду (з висіву насіння в II декаді травня тривалість вегетаційного періоду для різних сортів зростає на 4-9 днів). Вказана закономірність відбувається за рахунок появи сходів на 1 день пізніше, ніж за ранніх строків висіву ріпи, а також подовження тривалості періоду «сходи – розетка листків» на 1-2 дні, періоду «розетка листків – початок формування коренеплоду» на 2-3 дні, періоду «початок формування коренеплоду – технічна стиглість» на 2-4 дні.

2. Ранні строки висіву насіння ріпи забезпечують високі темпи формування продуктивних органів рослин. Для всіх сортів максимальна висота рослин ріпи формується за висіву насіння в третій декаді квітня (25,2-32,3 см). За висіву в другій-третьій декадах квітня формується максимальна кількість листків (13,5-16,4 шт./рослину) та площа асиміляційної поверхні рослин (19,9-24,6 тис.м²/га). Максимальний діаметр коренеплоду сортів ріпи формується за висіву в третій декаді квітня (5,2-5,7 см), тоді як максимальна середня маса коренеплоду для сортів Золота куля (142,4 г), Пурпурова (147,6 г) та Гейша (124,8 г) відмічено за висіву в другій декаді квітня, для сорту Пуруплепоп – за висіву насіння в третій декаді квітня (146,1 г).

3. Найвищий рівень врожайності товарної продукції зазначено для сорту Пурпурова за висіву насіння у другій декаді квітня (24,5 т/га), що на 1,6 т/га або на 7,0 % перевищувало сорт Золота куля (контроль). Високі показники

врожайності також були характерні для сорту Пурпулепоп за ранніх строків сівби (23,7–23,9 т/га).

4. Сорти Пурпурова та Пурпулепоп формують більшу урожайність вегетативної маси рослин за усіх строків висіву насіння. При цьому за висіву насіння в другій декаді квітня – першій декаді травня рівень урожайності вегетативної маси був максимально високим (30,2-32,8 т/га).

5. Рівень урожайності коренеплодів зворотно корелюють з тривалістю вегетаційного періоду ($r = -0,67...-0,82$) та прямо корелює з рядом біометричних праматерів рослин ріпи ($r = 0,9-0,95$).

6. За вмістом сухої речовини зазначається позитивна тенденція для сортів Пурпурова, Пурпулепоп та Гейша по відношенню до сорту Золота куля, особливо за висіву насіння в третій декаді квітня та першій декаді травня (17,29-17,65 %). Максимальний вміст в коренеплодах крохмалю забезпечує висів насіння сортів ріпи в першій декаді травня (7,44-7,86 %) та в третій декаді квітня для сорту Пурпурова (7,62 %). Істотне підвищення вмісту азотистих сполук в коренеплодах ріпи зазначено для сорту Пурпурова з висівом насіння в другій декаді квітня та першій декаді травня (5,51-5,63 %), для сорту Пурпулепоп – за висіву насіння в першій - третій декадах травня (5,52-5,60 %), для сорту Гейша – за висіву в третій декаді квітня (5,57 %). Вміст в коренеплодах вітаміну С (аскорбінової кислоти) від сортових особливостей та строків висіву насіння змінювався не суттєво.

7. Найбільш ефективним строком висіву різних сортів ріпи є друга – третя декади квітня, що забезпечували формування високої урожайності, максимального прибутку (109,92-118,95 тис. грн./га), рівня рентабельності виробництва (152-167 %) за зниження собівартості продукції (3,00-3,15 грн./кг).

8. Використання мікробних препаратів Азотохелп та Органік баланс, а також гумінового добрива Гуміфренд за впливом на урожайність ріпи не поступається внесенню мінеральних добрив в нормі $N_{60}P_{60}K_{70}$. Максимальний

рівень урожайності зазначено за вирощування сорту Пурпулепоп з внесенням $N_{60}P_{60}K_{70}$ (25,7 т/га) та мікробного препарату Органік баланс (25,2 т/га).

9. Встановлено, що використання мікробного препарату Органік баланс та гумінового добрива Гуміфренд зумовлює зростання в коренеплодах ріпи сорту Золота куля вмісту сухої речовини до рівня 16,4-16,7 %. Високий вміст крохмалю в коренеплодах забезпечує застосування $N_{60}P_{60}K_{70}$ (6,32 %) та препарату Органік баланс (6,35 %). Застосування мікробних препаратів Азотохелп та Органік баланс зумовлює підвищення вмісту в коренеплодах вітаміну С до рівня 19,1-19,8 мг/100 г.

10. Максимальні економічні показники вирощування ріпи забезпечує використання мікробного препарату Органік баланс та гумінового добрива Гуміфренд, особливо на сорті Пурпулепоп. При цьому рівень прибутку становив 123,8-124,9 тис. грн./га, рентабельність – 163-166 %, а собівартість вирощування знижувалася до рівня 3,01-3,04 грн./кг. Використання даних препаратів забезпечує також високі економічні показники і за вирощування інших сортів ріпи.

11. Біологічна ефективність біопрепаратів щодо контролювання пероноспорозу ріпи становила для Фітоцид-р 10,44-59,06 %, для Мікохелп – 73,05-89,6 % в залежності від сорту (використання фунгіциду забезпечувало біологічну ефективність в межах 18,23-74,5 %).

12. Біопрепарати фунгіцидної дії забезпечували зростання урожайності товарних коренеплодів ріпи на 0,4-1,0 т/га (фунгіцид – на 0,3-0,7 т/га), підвищення вмісту в коренеплодах крохмалю до рівня 6,65-7,30 % та позитивну тенденцію щодо збільшення в коренеплодах вмісту вітаміну С.

13. Використання біопрепаратів Бітоксисабацилін-БТУ та Актоверм формула забезпечує біологічну ефективність щодо контролювання чисельності хрестоцвітої блішки на рівні 67,1-68,4 % під час максимального формування вегетативної маси рослин ріпи. На ранніх етапах розвитку рослин ріпи їх використання дещо поступається застосуванню інсектицидів, але також ефективність коливається в межах 37,7-57,8 %.

14. Біопрепарати інсектицидної дії забезпечували зростання урожайності товарних коренеплодів ріпи на 0,5-1,1 т/га (інсектицид Конфідор максі – на 0,5-0,7 т/га) та позитивну тенденцію підвищення в коренеплодах вмісту сухої речовини, крохмалю та вітаміну С.

15. В богарних умовах Західного Полісся України за вирощування ріпи використання біопрепаратів фунгіцидної (Фітоцид-р, Мікохелп) та інсектицидної дії (Бітоксубацилін-БТУ, Актоверм формула) зумовлює отримання прибутку на рівні 107,10-120,91 тис. грн./га, рентабельності в межах 155,5-166,3 % за собівартості продукції на рівні 2,98-3,16 грн/кг.

Пропонуються наступні рекомендації

Для вирощування товарної продукції ріпи в умовах Західного Полісся з метою більш повного використання ґрунтово-кліматичного потенціалу та економії матеріально-технічних і грошових ресурсів пропонуємо:

- вирощувати сорти Пурпурова та Пурпулепоп за висіву насіння в другій-третій декадах квітня;

- використовувати мікробний препарат Азотохелп для обробки насіння з нормою 30 мл/кг насіння та обприскування по 0,8 л/га в фазу 1-2 справжніх листків та через 15 днів після першої обробки, або проводити обробку насіння мікробним препаратом Органік баланс з нормою 40 мл/кг насіння в поєднанні з обприскуванням в фазу 1-2 справжніх листків та через 15 днів після першої обробки з нормою по 1 л/га, або використовувати добриво Гуміфренд для обробки насіння з нормою 30 мл/кг насіння та обприскування по 0,6 л/га в фазу 1-2 справжніх листків та через 15 днів після першої обробки;

- для контролю пероноспорозу ріпи застосовувати біопрепарат Фітоцид-р шляхом обробки насіння з нормою 40 мл/кг насіння та профілактичними обприскуваннями по 2 л/га в фазу 1-2 справжніх листків та через 15 днів після першої обробки, або біопрепарат Мікохелп з нормою для обробки насіння 40 мл л/кг насіння з профілактичними обприскуваннями по 2 л/га в два строки;

- для боротьби з хрестоцвітими блішками використовувати біопрепарат Бітоксубацилін-БТУ шляхом обприскування посівів з нормою по 5 л/га в три

строки (сім'ядольні листи, фаза 3-5 справжніх листків, через 15 діб після другої обробки) або біопрепарат Актоверм формула з нормою 3 л/га в три строки.

Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладання. Зміст дисертації відповідає визначеній меті, поставлені здобувачем наукові завдання вирішені повністю, мети дослідження досягнуто. Основні положення дисертації, задекларовані здобувачем, містять елементи наукової новизни. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам. Наукові положення, висновки та рекомендації повністю обґрунтовані та аргументовані, містять наукову новизну та отримали необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. У публікаціях здобувача відображені всі положення дисертації.

ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота Черненко Дмитра Сергійовича «Елементи технології вирощування ріпи в умовах Західного Полісся України», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії, за актуальністю, науковою новизною, практичним значенням, обґрунтованістю наукових положень та висновків повною мірою відповідає вимогам **Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. №261, пп. 6, 7, 8 **Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, та відповідає напрямку наукового дослідження освітньо-наукової програми Інституту овочівництва і баштанництва Національної академії аграрних наук України зі спеціальності 201 Агрономія.

УХВАЛИЛИ:

Рекомендувати дисертаційну роботу Черненко Дмитра Сергійовича «Елементи технології вирощування ріпи в умовах Західного Полісся України», подану на здобуття ступеня доктора філософії, до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 201 Агрономія.

Клопотати перед Вченою радою Інституту овочівництва і баштанництва НААН щодо створення разової спеціалізованої вченої ради для захисту

дисертаційної роботи Черненка Дмитра Сергійовича на здобуття ступеня доктора філософії у такому складі:

Голова ради

— ВІТАНОВ Олександр Дмитрович, доктор сільськогосподарських наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії адаптивного овочівництва. зберігання і стандартизації Інституту овочівництва і баштанництва НААН України.

Члени ради:

— МЕЛЬНИК Олексій Володимирович, доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу новітніх технологій вирощування овочевих і баштанних культур Інституту овочівництва і баштанництва НААН України (рецензент);

— МИХАЙЛИН Володимир Ігорович, кандидат сільськогосподарських наук, завідувач лабораторії агрохімічних досліджень і якості продукції Інституту овочівництва і баштанництва НААН України (рецензент);

— ОВЧАРУК Василь Іванович, доктор сільськогосподарських наук, професор, професор кафедри плодовоовочівництва і виноградарства факультету агротехнологій і природокористування ЗВО «Подільський державний університет» МОН України (опонент);

— ЯЦЕНКО Наталія Василівна, доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри овочівництва Уманського національного університету МОН України (опонент).

Рішення прийнято відкритим голосуванням **ОДНОГОЛОСНО**.

Головуючий на засіданні:

завідувач Відділу новітніх технологій
вирощування овочевих і баштанних культур,
доктор с.-г. наук,
старший науковий співробітник

 Олексій МЕЛЬНИК